

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Николай Михайлов Нейчев (ПУ „Паисий Хилендарски“),
относно конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по област на
висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1.
Филология (Руска литература на XX век), обявен в ДВ, бр. 23 от 17. 03. 2017 г.

I. Данни за конкурса

На обявения от СУ „Св. Климент Охридски“ конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по руска литература на XX век се е явила като единствен кандидат **гл. ас. д-р Галина Тотева Петкова**. Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38 – 226 от 21. 04. 2017 г. съм определен за член на научното жури за изготвяне на Становище. Кандидатът участва в конкурса с хабилитационен труд: *„Да се даде ръководеща нишка...”* История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931–1934 г.). София: Факел, 2017 – 655 с., а също така с електронните книги: „Женска поезия на руската емиграция в България” Варна: ЕИ „Liter Net”, 2009 (съставителство, встъпителна статия Галина Петкова). URL: <<http://litenet.bg/ebook/zhenska/index.html>>; „Надежда Тэффи. Наше Житие. Рассказы и фелъетоны, опубликованные в Софии (1923–1927)”. Варна: ЕИ „Liter Net”, 2010 (съставителство, подготовка на текстовете и встъпителна статия Галина Петкова). URL: <http://litenet.bg/publish24/nadezhda-tefi/nashe_zhitie/content.htm> и шестнадесет научни статии (от периода 2002–2016 г.). Всички изследвания са създадени след придобиване на научната степен „доктор по филология” (1994) и длъжността „главен асистент” (2002).

II. Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Галина Петкова работи като преподавател по руска литература в Катедрата по руска литература към Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски” от 1996 г. и до днес. В периода 1990–1994 г. е редовен докторант в Катедрата по история на руската литература от XX век на Филологическия факултет на МГУ „М. В. Ломоносов“, където придобива научната степен „доктор”.

III. Преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Галина Петкова води лекционни курсове и семинарни занятия по руска литература на XIX и XX в. на специалностите: Българска филология, Руска филология, Славянска филология, Библиотечно-информационни науки, както и

избираемите дисциплини и лекционните модули: „Руска емиграция в България (1919–1940): културен профил, фигури, текстове“; „История на жените. Жените в руската култура (XIX–XXI в.)“; „Женски гласове в руския модернизъм“; „Свое/чуждо в текстовете на руската емиграция (България, 1919–1940)“; „Руска женска литература (II част)“ в *магистърските програми:* „История на Евразия, Русия и Източна Европа“; „Балканите и Русия (история, култура, политика)“; „Литература и култура на Русия“; „Руска литература, култура и художествен превод“. За качествата на кандидата като преподавател говори и успешната ѝ работа със студенти и дипломанти.

IV. Научна дейност

От прегледа на научната продукция на Галина Петкова става ясно, че научните ѝ интереси са насочени към историята и поетиката на руската литература. По-специално те се характеризират с траен интерес към *емигрантологията* (културно-литературния профил на руската емиграция в България през периода 1919–1940 г.) и *джендър проблематиката* (жените в руската култура и литература през XIX–XXI в., жените в руския модернизъм, както и руската женска литература като цяло). Не на последно място, Галина Петкова се утвърждава като един от най-всеотдайните откриватели, пропагандатори и популяризатори на слабо познати (и дори съвсем неизвестни) за българския читател руски писатели емигранти, живели и творили в нашата страна, и е може би един от най-ярките представители на т. нар. „емигрантска археология“. Прекрасен пример в това отношение са двете електронни книги: *Женска поезия на руската емиграция в България* и *Надежда Тэффи. Наше Житие. Рассказы и фелетони*. Заслугата на тези издания е не само изнамирането на отдавна публикувани в българския печат творби и опитът за новата им социализация в културното пространство на съвременността, но и интелигентно поднесеното от Галина Петкова както биографично и библиографско представяне на авторите, така и литературнокритическо осмисляне на техните творби.

За качествата на научните трудове на д-р Галина Петкова говори фактът, че те не остават незабелязани от българската и чуждестранната русистика, което проличава от многобройните цитирания от известни изследователи в авторитетни издания (забелязани са 116 цитирания). Кандидатът има осезаемо присъствие в българския и в международния научен живот. През периода (2002–2015 г.) взема участие в над 20 национални и международни научни конференции, както и в 7 научноизследователски проекта.

Разбира се, особено внимание заслужава последната книга на Галина Петкова „*Да се даде ръководеща нишка...*” История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931–1934 г.)”, представена за обсъждане като основен хабилитационен труд. Това е един своеобразен *magnum opus*, достойно увенчал дългогодишните изследвачески усилия на авторката в областта на емигрантологията. Книгата има сложна структура, успяваща майсторски да съчетае различни по мащаб изследователски равнища. Интересен момент още в началото на работата е конгениалният подход, приложен от авторката към обекта на нейното проучване – личността и творчеството на проф. Пьотр Бицили – чрез прилагането на „микроскопичния анализ”, метод, широко използван и от самия Бицили. С помощта на виртуозното боравене с детайла, което пък е възможно единствено ако перфектно се познава документалната основа, д-р Галина Петкова успява да очертае профила на големия учен: чрез ранните му научни интереси; чрез качествен сравнителен анализ с друг известен професор емигрант Михаил Попруженко; или чрез общението с българската академична среда – проф. Боян Пенев. Особено постижение в тази първа част на книгата е анализът на причините, довели до отказа на Бицили от романистиката и опитът му да замени медиевистиката с художествената литература, или, както се изразява авторката: да *подмени* францисканския монах Салимбене с Пушкин (77). Анализът е толкова деликатно ненатрапчив, че предоставя на читателя сам да направи своите изводи.

Акцентът във Втората част на книгата е обществено-административната и теоретико-педагогическата дейност на проф. Бицили, осветлена в контекста на сложните перипетии, през които преминава институцията на руското емигрантско училище в България през 20-те и 30-те години на ХХ век. Анализирани са огромни фактологични масиви (личат значителните усилия, положени при изнамирането на документалния материал), който позволява на авторката да подложи на съмнение и аргументирано да обори вече наложени в науката от други изследователи тези (182–183). Това е един от приносните моменти в работата. Специално внимание заслужава интересната идея да се съпостави концепцията на Бицили за „пропедевтичен курс по история” с други педагогически проекти в стремежа да се изработи най-добрият учебен канон за преподаване на руската литература в емигрантските училища. В този контекст Галина Петкова издига важната хипотеза, че явно за Бицили „руската литературна история замества метонимично руската история, доколкото означава *идеалната вечна история* на народа” (246). Искам особено да подчертая, че всичко

казано в Първа и Втора глава не е разработването на никакви маргинални проблеми, а органично се свързва с основната тема на изследването, тъй като изяснява сложната и многопланова картина на обстоятелствата, мотивирали Бицили при създаването на неговата „тричастна“ история на руската литература.

Несъмнено най-голяма тежест има централната Трета глава, посветена на първа и втора част на „Христоматия по история на руската литература“ и втора част на „Кратка история на руската литература“ от проф. Бицили. Тук д-р Петкова в пълнота осъществява основния замисъл на своето изследване: „да представи прочит на прочита на руската литература“ (16). Подчинявайки се на своя археографски усет, изследователката прави безупречно библиографско описание, рефериране на съдържанието, историческа рецепция и коментар на тези трудове. При интерпретацията на текстовете авторката достига до някои важни изводи. Така например самият подбор на литературните откъси (в христоматията) или на авторите (в историята), говорят, от една страна, за режисирането на един своеобразен сюжет, интерпретиращ персоналните професионални интереси и научни подходи на съставителя, а от друга – е провокиран от терапевтични функции; от условията на руския емигрантски битиен сценарий. Прецизното „микроскопско“ вглеждане в текста на Бицили дава възможност на Галина Петкова да развие цяла една философия на *бележката* (нейните функции и видове), или ролята на *персоналията*, като разгърнати метатекстове, даващи *ръководеща нишка* („метод“) за разбирането на основния текст, но и като самостоятелен конспект на систематичен курс по история на руската литература (421, 578, 583). Именно микроанализът (било то лингвистичен, психологичен или семиотичен) дава основание на авторката да издигне някои от своите най-смели хипотези, като например възможното влияние на българския учебен канон при рецепцията на руската литература върху емигрантския образователен модел, а оттам и върху „канонизирането“ на някои автори (напр. Чехов) в „историята“ на Бицили (564–572). Или може би най-плодотворната хипотеза за литературната история на Бицили като *научен анаколут* (585), съзнателно или интуитивно създаден ризоматичен текст партитура (583–584), зад който стои възможният перформативен текст на лекциите, което пък поставя под съмнение самото битие на „Кратката история“ като писмен текст (в жанра на учебно помагало или ръководство). Всичко това обяснява защо *канонът Бицили* остава непоискан и нереализиран нито в българската, нито в емигрантската образователна система. Това е основният извод и главният принос в уникалното изследване на Галина Петкова, с което тя заема достойно място в българската и световната русистика.

V. В заключение, като вземам предвид цялостната научна и преподавателска дейност на гл. ас. д-р Галина Тотева Петкова, убедено изразявам своето становище, че тя напълно задоволява всички изисквания, за да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент”.

14. 07. 2017 г.

Доц. д-р Николай Нейчев